THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאַל
THE HEBREW JOURNAL
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
542 Dundas St. West. Telephone Trinity 6830-6831
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

דריי קאַנאַדער פאַר איין אַמעריקאַנער

עס איז ניט קיין שפּאַס. ענדליך ווייסן מיר שוין וויפיעל איין "דזשעק קענאַק" האָט די ווערט. איין "יענקי" האָט די ווערט פון ניט וועניגער פון דריי "קענאַקס" — דריי קאַנאַדער איז דער פּרייז פאַר איין אַמעריקאַנער. דער־פּרייז איז פעסטגעשטעלט געוואָרען ניט אויפ'ן סטאַק־עקסטשיינדזש. מעגליך אַז דאָרטען איז דער פּרייז אַן אַנדערער. אָבער דער פּרייז איז אַפּ־געמאַכט געוואָרען פון ציוויי אַמעריקאַנער קאָנגרעסליט, דזשאַנסאָן און באָקס.

דזשאַנסאָן, דער פּאַטרון פון די אַנטי־אימיגראַציע בילס אין די שטאַטען, ציזאַמען מיט זיין נייעם שותף, באָקס פון טעקסאַס, האָבען שוין פאַרהיט אַמעריקע פון דער אייראָפּייאישער געפאַר, האָבען זיי זיך יעצט גענומען פאַרהיטען זייער פאָטער אָדער מוטער־לאַנד אויך פון אַן אַנדער געפאַר, וועלכע ווערט פון דער קאַנאַדישער גרענעץ — און זייער נייע רפואה לויטעט "דריי קענאַקס פאַר איין יענקי".

וואָרום האָבען די פאַראייניגטע שטאַטען אָנגענומען באַגרענצונגס־מיטלען געגען איינוואַנדערונג. פאַר די אַנדערע, פאַר די מזרח־אייראָפּייער, סלאַווען, און אידען, האָט מען אַ תירוץ, אַז דורך זיי ווערט אונטער־גענראָבען די אַמעריקאַנער ראַסע, עס שאַדט איר צו איר יחוס, דאַרף מען דאַריבער נאָר "נאָרדיקס". דאָס איז אַ געגונגענדער תירוץ פאַר די ניט־יחסנ'דיגע פעלקערשאַפטען. פאַר די אַנדערע גרופּען אָבער, פאַר די נאָר־דיק'שע און אַנדערע יחסנים, דערקלערט מען די געגנערשאַפט מיט דעם, וואָס די אַמעריקאַנער עקאָנאָמישע באַדינגונגען דערלויבען ניט קיין צו גרויסע איינוואַנדערונג.

קאַנאַדע איז פאַררעכענט פאַר אַ יחסנ'טע אין אַמעריקע'ס אויגען, אָבער בנוגע קאַנאַדע האָט מען צוערשט איינגעפירט אַ ציטיילונג צווישען געבוירענע און נאַטוראַליזירטע בירגער, איינפירענדיג אַ משונה'דיגע קוואָטאַ פאַר די לעצטע. און יעצט קומט דער נייער גזר דין — דריי יענקיס פאַר איין קענאַק.

לויט דעם זיי די צוויי מיטגלידער, דזשאַנסאָן און באָקס שלאָגען פאַר, דאַרף די איינוואַנדערונג פון קאַנאַדע באַגרענעצט ווערען ביז פּופּציג טויזענט מענשען, און זי זאָל אַרבייטען אין אַזאַ פאָרמע, אַז פאַר יעדען אַמעריקאַנער וועלכער באַוועגט זיך אין קאַנאַדע, זאָל מען דערפאַר דערלויבן דריי קאַנאַדער אריינצוקומען אין די שטאַטען.

און אינטערעסאַנט איז אויך דער פּירוש וואָס זיי גיבען אויף דעם. אין די פאַראייניגטע שטאַטען, טענה'ט מר. באָקס, הערשט אַרבייסלאָזיגקייט, און אימיגראַנטען פאַרנעמען די פּלעצער פון די אַמעריקאַנער.

אויב די טענה זאָל זיין אַן אמת'ע, וואָרום זשע ווילען די צוויי מיט־גלידער אריינלאָזען דריי קאַנאַדער פאַר יעדען אַרויספאָרענדען אַמעריקאַנער, וואָס דאָס וועט מיינען אַז מען לאָזט אריין פרישע קאַנדידאַטען אויף אַרויסצושטויסען כשר'ע יענקיס פון זייערע "דזשאָבס" — וואָלט שוין ניט גלייכער געווען אין גאַנצען צו פאַרהאַקען די מירען פאַר קאַנאַדער, אָדער איינפירען "עין תחת עין". איין קענאַק פאַר איין יענקי?

אָבער נעהמט זוכט לאַנג ביי אימיגראַנטען פרעסער.

די אַנטשיידונג איז זשענעוואַ

מיר גלויבען ניט אַז דער סכסוך אַרום דער כותל מערבי איז געווען זען יענע ווירקליכע אורזאַכע, וועלכע האָט געפירט צו די אָנפאַלען אויף אַנדען אין די טרויעריגע אינסיס טעג. פינקט אַזוי גלויבען מיר אויך ניט, אַז די לעזונג פון דער כותל מערבי פראַגע וועט אויך לעזען די אידיש־אַראַבישע באציאונג אין אַרץ ישראל. וועלכע איז אַ פיעל טיעפערע און אַ פיעל קאָמפּליצירטערע ווי די פראַגע וועגען דער כותל מערבי.

דאָך איז צו באַגרייפן די נייעם וועלכע קומט פון זשענעוואַ, אַז דער ראָס פון דער פעלקער־ליגע האָט איינשטימיג אָנגענומען דעם באַשלוס, אַז אַ קאָמיטעט פון דריי ניט־ענגלענדער, באַשטימט פון ענגלאַנד צוזאַמען מיט דער פעלקער־ליגע, זאָלען באַשטימען די אידישע און אַראַבישע רעכט בנוגע דער כותל מערבי.

די כותל מערבי האָט אין די לעצטע עטליכע יאָר פאַראורזאַכט גענוג הייס בלוט. אין די אַראַבער האָבען עס גענוג אייסגעניצט אין זייערע העצעס געגען אידען. אין וועם די קאָמיטעט געפינען אַ וועג, ווי אַזוי צו דעפינירען דעם סטאַטוס, וועם עס איינמאָל פאַר אַלע מאָל באַזייטיגען אַ וויכטיגע אַרזאַכע פאַר קריגעריישן אין אַראַבישע העצעס.

און אין דעם זין איז די אַנטשיידונג אין זשענעוואַ זייער וויכטיג.

דער גוטער פינאַנץ־צושטאַנד פון דער רעגיערונג

ווי ציפערען וועלכע קומען פון אַמאַוועג גיבען איבער, האַלטען זיך אין פאַרגרעסערען סיי די רעגיערונגס הכנסות, און סיי די הוצאות, [illegible] וועלען דאָך די שולדען קלענער. וואָס דאָס מיינט, אַז דער [illegible] פון די איינקומען איז גרעסער ווי דער וואוקס פון די אויסגאַבען. [illegible] דאָס אָפּצאָלען די חובות.

[illegible] דער רעגיערונג פאַרקלענערט סיי דעם "סיילס [illegible] מעקס", און ווען די הכנסות זענען דאָך [illegible] דאָס אויפ'ן גוטען [illegible] צו גלייכען, אַז ביי [illegible] פאַרלענען א [illegible]

ווען אַן אַמעריקאַנער־נעהרין נעלינגען פאַר־טרייבען גייסטער פון אַלטען ענגלישען שלאָס?

איינער פון די עלטסטע און היסטאָרישסטע שלעסער אין ענגלאַנד וועט אינגיכען באַוואוינט ווערען פון אַ יונגער אַמעריקאַנערין.

אַז אַמעריקאַנער עלטערען זאָלען קומען קיין ענגלאַנד אָדער אַנדערע אייראָפּעישע לענדער צו זוכען יחוס'דיגע שדוכים פאַר זייערע טעכטער, איז שוין אַ נאַנץ גוט באַוואוסטע זאַך. אָבער אַז אַ יונגע אַמעריקאַנערין, די פרוי פון אַ יונגען ענגלישען אריסטאָקראַט, זאָל איינגעשטעלען אַזוי פיעל אום צו באַוויצען איינעם פון די עלטסטע און גרעסטע שלעסער אין ענגלאַנד, אפילו ווען פאַר הונדערטער יאָהרען טראָגען זיך אַרום גייסטער לעגענדען וועגען דעם שלאָס, איז אַ שטיקעל נייעס.

דער "אינקווייערער" האָט צו דערצעהלען וועגען אַזאַ פאַל.

פאַראַן אין ענגלאַנד אַן אַלטער באַריהמטער שלאָס הוירסטמאָנסאָ. וועלכער שטעהט אין דעם סאַמעקס טאָל. לויט וויי מען גיט אויבער, איז דער שלאָס נאָך געבויט געוואָרען אין 1440. פון סער ראַדזשער דע פיען, וועלכער איז געווען אַ גרויסער העלד און קריגער אין זיין צייט.

לויט איין לעגענדע האָט דער העלד געהאַט פיעל שונאים, וועלכע האָבען געפלאַנעוועט איהם אומצוברענגען. צווישען זיינע סאַלדאַטען האָט ער געהאַט איינעם אַ געוויסן שטאַרקען באַראַבאַנטשיק, וועלכער איז איהם געווען זעהר טרייו און איבערגעבען. אָט דער באַראַבאַנטשיק האָט געהאַלטען שטענדיג וואַך און ווען נאָר ער האָט באַמערקט אַ געפאַהר, האָט ער גענומען באַראַבאַנעווען — דאָס האָט געדיענט אַלס אַ וואָרנונג.

דערצעהלט די לעגענדע אַז איין מאָל צוועלף אַזייגער ביינאַכט, האָט מען דעם באַראַבאַנטשיק אָפּגעראַטען פון וועג — מען האָט איהם געטויט — און זייט דאַן, דערצעהלט די לעגענדע, הערט מען דאָס באַראַבאַנעווען אין שלאָס יעדען מיטען נאַכט.

אפילו יעצט זיינען דאָ מענשען וואָס דערצעהלען אַז זיי האָבען געהערט דאָס באַראַבאַנעווען אין שלאָס ביינאַכט.

זייט דאַן האָט פאַסירט נאָך אַ זאַך. אַרום דעם יאָהר 1770 האָט דעם שלאָס באַוואוינט אַ ראַבערט הערי, דער זוהן פון דר. הערי, בישאָף פון טשיטשעסטער. ראַבערט האָט געהאַט אַ שעהנע נע, יונגע ווייבע, וועלכע איז פלוצלינג געשטאָרבען אויף אַ געהיימניספולען אופן. ווען ער האָט אָבער געהייראַט אַ צווייטע פרוי, האָבען זיך אָנגעפאַנגען צרות אין שלאָס. די צווייטע פרוי האָט איהם געגרויעט זיין פאַרשטאָרבענע פרוי. און זי האָט פאַרשפּרייט אַ קלאַנג אַז די פאַרשטאָרבענע, קומט יעדען ביינאַכט אין שלאָס און שפּאַצירט אַרום אין די מאַרמאָרנע מאַרנע האַלדערן, און עס האָבען זיך געזאַמלט אַ גרויסע מענטשן פלעטכען לעגענדען וועגען דעם שלאָס, לעגענדען מיט גייסטער און גוטע.

דער שלאָס איז אַזוי געבויט אויפ'ן באַוואוינונג ביז 1910, ווען קוירנעל לאָר טהער האָט זיך מיט דעם שלאָס פאַראינטערעסירט. זיין אינטערעס צום שלאָס איז געווען אַ היסטאָרישער, אַזוי צו זאָגען, ער האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט דער זעלטענער געשיכטע פון שלאָס און האָט זיך וועניג געקומערט וועגען די גייסטער לעגענדען. איהם אַרט ניט. וויפיעל גייסטער עס פאַרקלייבען זיך אין שלאָס, האָט ער געגאָנט. אַזוי לאַנג ווי זיי לאָזען איהם צורוה, האָט ער טאַקע דאָרט ניט געזען ניט קיין גייסטער און האָט ניט געהערט דאָס באַראַבאַנעווען ביז —

איין מאָל האָט ער איינגעלאַדען צו זיך געסט צו פאַרברענגען אַ פּאָר טעג. אַ יונג פּאָרעל איז אויעך ערגעץ ניט ווייט צו אַ פריינד און ווען זיי זיינען געקומען אין מיטען נאַכט צוריק אין שלאָס זיינען געווען אַלע געשלאָפען. האָבען זיי ניט געוואָלט שטערען קיינעם און האָבען באַשלאָסען ניט צו מאַכען קיין ליכט און אַזוי אין דער פינסטער קומען צו זייער צימער. ווען זיי זיינען אָבער געקומען צו דער טרעפּ וואָס פיהרען אַרויף צו די העכערע פלאָרס, האָט די יונגע פרוי אַרויסגעלאָזט אַ קוויטש און איז געפאַלען אין די הענט פון איהר מאַן. ווען מען האָט מאַכט ליכט און זי אָפּגעמינטערט האָט זי דערצעהלט, אַז אויף די טרעפּ האָט זי געזען דעם גייסט פון אַ פרוי, וועלכע האָט איהר דעם וועג פאַרשטעלט.

שפּעטער האָבען אויך אַנדערע געסט דערצעהלט אַז זיי האָבען געהערט דאָס באַראַבאַנעווען ביינאַכט.

נאָך דעם טויט פון קוירנעל לאָר איז דער שלאָס ווידער געבליבען אונבאַוואוינט און קיינער האָט איהם ניט געוואָלט צו מיטפען. ווען מען האָט איהם [illegible] 175 טויזענט דאָלאַר פאַר איהם ניט געוואָלט אָנבאָטען. כאָטש ער ווערט געשאַצט אין קרוב צו אַ מיליאָן דאָלאַר.

לעצטענס האָט אָבער דער יונגער רעגינאַלד לאוסאָן, אַן אייניקעל פון לייאָנעל לאוסאָן, דער גרינדער פון דעם לאָנדאָנער "דיילי טעלעגראַף", באַשלאָסען צו קויפען דעם שלאָס.

ווי מען גיט איבער האָט איהם דער צו צונעקערט זיין יונגע אַמעריקאַנער ווייבעל, ניט אַכטענדיג אויף דעם וואָס זיי ווערען געוואָרענט ניט צו וואוינען אין דעם אַלטען שלאָס וואָס ווערט באַוואוינט פון גייסטער.

ווי עס ווייזט אָבער אויס איז דער אַמעריקאַנער־נעהרין פאַרלאַנג צו באַוואוינען איינעם פון די עלטסטע און היסטאָרישע שלעסער פון ענגלאַנד, פיעל שטאַרקער אפילו פון די גייסטער לעגענדען וועלכע זיינען אויסגעוועבט געוואָרען אַרום דעם שלאָס.

אַמעריקאַנער, איז אין ענגלאַנד אָנגענומען. האָבען ניט קיין מורא פאַר גייסטער און מען וואַרט האַרום אין לאָנדאָן מיט אונגעדולד צו זיינען אויב דער אַמעריקאַנער וועט באַמת געלינגען צו פאַרטרייבען די גייסטער פון דעם הוירסטמאָנסאָ שלאָס.

נח מיט דער תבה און - 88 טויזענט דאָלאַר

(קאָרעספּאָנדענץ)
פון י. קוהן

אין וויען לייענען מען איצט די סדרה "נח". אַלע וויינענער צייטונגען צולעגען אויף טעלעראַלאַך פאַר זייערע לעזער אַ סענסאַציע וועגען אַ נח מיט אַ תבה. און דער עולם שלינגט אין באַלעקט זיך און קאָן נאָר נאָכגיין דער דאָזיגער מיט דער תבה. דאָס איז אַ פּאַר גוטע קולאַעס. פעטע הערשען אין דער אַרמיי. דער סאַלדאַט איז אַ חפּקר־באַשעפעניש, און די צייטונגען ברענגען נאָנען אַפּט ידיעות וועגען זעלבסטמאָרדען פון פּשוט'ע זעלנער, וועלכע נעהמען זיך דאָס לעבען, ניט קע־נעדיג אריבערטראָגען דעם ווילקיר און די פיינינונגען פון די עלטע אָפיצערען. פעטע זענען מכריע ביי די פאַרלאַמענט־וואַהלען. יעדע פּאַרטיי האָט איהרע גע־דונגענע שלעגער (באַטאַושן בלע"ז), וועלכע טעראָרוויזען דורך פעטע די וועהלער און צווינגען זיי, אַזוי אַרום צו שטימען פאַר דער געוואונשענער פּאַרטיי. מיט פעטע — אַלס סיסטעם — באַנע־נענט איהר זיך אויך אין די רומענישע שולען, וואו דער לעהרער שלאָגט די קינ־דער ביז'ן בלוט, און ווייל אויף אַזאַ אופן איינפלאַנצען ליעבע צו וויסענשאַפט אין די הערצער פון'ם יונגען דור.

באַזונדער בליהט די דאָזיגע סיס־טעם אין דער פּאָליציי און אין די אַנדע־רע אויספאָרשונגס־אָרגאַנען. פּאַפּאַרעסטו צו זיי אין די הענט אריין ביזטו שוין ניט זיכער מיט'ן לעבען. איך בין געווען אַ צוהערער אין געריכט, ווי מ'האָט גע־משפּט אַן אָנגעקלאָגטען אין מאָרד. אַלע אויספאָרשונגס־אַקטען האָבען באַשטע־טיגט, אַז ער האָט זיך מודה געווען אין אַ לאַנד פון „באַק־שיש" — איז באַוואוסט יעדען, מ'מוז אָבער צוגעבען, אַז אונזער מדינה איז גע־בענשט נאָך מיט איין זאַך: מיט פעטש. אויף אַלע לעבענסגעביטען הערשט דער דאָזיגער אופן פון זעלבסטגעריכט, און וואו איהר קעהרט זיך און ווענדט זיך הערט איהר ווי ס'דונערען פעטש...

אינטעליגענטע רומענער פּרובען עס ערקלעהרען, אַלס אַ ירושה פון דער טער־קישער הערשאַפט. מ'מוז אָבער אַנער־קענען, אַז די רומענער צאָהלען אַ גרויסען שייער דער דאָזיגער טראַדיציע, און דאָס נאַנצע מלוכה־לעבען דרעהט זיך אַרום פעטש, ווי אַרום אַן אקס. דאָס אויפמאַנען פון די שטייערען באַגעהט זיך ניט אַהן קיין פעטש, און דער וויכטיג־סטער אַרגומענט פון שטייער־אַנענט איז אַ פּאָר גוטע קולאַעס. פעטש הערשען אין דער אַרמיי. דער סאַלדאַט איז אַ חפּקר־באַשעפעניש, און די צייטונגען ברענגען נאָנען אַפּט ידיעות וועגען זעלבסטמאָרדען פון פּשוט'ע זעלנער, וועלכע נעהמען זיך דאָס לעבען, ניט קע־נעדיג אריבערטראָגען דעם ווילקיר און די פיינינונגען פון די עלטע אָפיצערען. פעטש זענען מכריע ביי די פאַרלאַמענט־וואַהלען. יעדע פּאַרטיי האָט איהרע גע־דונגענע שלעגער (באַטאַושן בלע"ז), וועלכע טעראָרוויזען דורך פעטש די וועהלער און צווינגען זיי, אַזוי אַרום צו שטימען פאַר דער געוואונשענער פּאַרטיי. מיט פעטש — אַלס סיסטעם — באַנע־נענט איהר זיך אויך אין די רומענישע שולען, וואו דער לעהרער שלאָגט די קינ־דער ביז'ן בלוט, און וויל אויף אַזאַ אופן איינפלאַנצען ליעבע צו וויסענשאַפט אין די הערצער פון'ם יונגען דור.

באַזונדער בליהט די דאָזיגע סיס־טעם אין דער פּאָליציי און אין די אַנדע־רע אויספאָרשונגס־אָרגאַנען. פּאַפּאַרעסטו צו זיי אין די הענט אריין ביזטו שוין ניט זיכער מיט'ן לעבען. איך בין געווען אַ צוהערער אין געריכט, ווי מ'האָט גע־משפּט אַן אָנגעקלאָגטען אין מאָרד. אַלע אויספאָרשונגס־אַקטען האָבען באַשטע־טיגט, אַז ער האָט זיך מודה געווען אין אַ מורד. ביים פאַרהער האָט אַז רומענען איז